

Nr 50

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om kapitaltillskott till Uddevallavarvet aktiebolag jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 30 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 februari 1967, föreslagit riksdagen att för Tillskott till Uddevallavarvet aktiebolag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 75 000 000 kr.

Beträffande den närmare innebörden av propositionsförslaget får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet, i den mån ej redogörelse lämnas i det följande.

I anledning av propositionen har väckts följande motioner, nämligen dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Brundin m. fl.* (I: 708) och den andra inom andra kammaren av herr *Söderström m. fl.* (II: 886), i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla a) att en utförlig och snabb företagsekonomisk utredning verkställs rörande Uddevallavarvets framtidsutsikter, b) att förslag om Uddevallavarvets fortsatta drift snarast föreläggs riksdagen och c) att initiativ tas för att på det internationella planet söka få avtal om begränsning av subventioner till varvsindustrin;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 709) och den andra inom andra kammaren av herr *Antby m. fl.* (II: 883), i vilka motioner hemställts att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 30 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla 1. att Kungl. Maj:t senast till våren nästa år måtte förelägga riksdagen resultatet av en företagsekonomisk och allmäkonomisk undersökning som belyser förutsättningarna för driften vid Uddevallavarvet under de närmaste åren och skyndsamt vidta lokaliseringpolitiska åtgärder, som kan öka arbetsmöjligheterna inom Uddevalla och angränsande områden, 2. att Sveriges regering tillsammans med regeringarna i andra intresserade länder tar initiativ till en internationell överenskommelse i syfte att avveckla subventionspolitiken på varvsindustrins område och därigenom normalisera konkurrensförhållandena för skeppsvarven,

samt 3. att Kungl. Maj:t i avvaktan på en avveckling av subventionspolitiken skyndsamt utreder och framlägger förslag till en statlig upplåning i utlandet i syfte att möjliggöra att kapital ställs till den svenska varvsindustrins förfogande för kreditgivning till beställare till räntesatser på i stort sett samma nivå som den internationellt gängse;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin m. fl.* (I: 710) och den andra inom andra kammaren av herr *Persson i Heden m. fl.* (II: 885), i vilka motioner hemställts att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 30 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla 1) att Kungl. Maj:t inför den till senast 1969 års riksdag aviserade propositionen om Uddevallavarvets framtid måtte låta företa en företags-ekonomisk undersökning av Uddevallavarvets möjligheter att upprätthålla produktion och sysselsättning samt förelägga riksdagen resultatet av undersökningen i samband med sagda proposition, samt 2) att Kungl. Maj:t i det i den föreliggande propositionen angivna syftet att genom lokaliseringspolitiska insatser tillföra uddevallaorten nya arbetsmöjligheter måtte inordna Uddevalla kommunblock samt närmast angränsande block i norra stödområdet i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Lorentzon m. fl.* väckt motion (II: 884), i vilken hemställts att riksdagen — med bifall i övrigt till förslaget i propositionen nr 30 om anvisande av ett belopp på 75 000 000 kronor som investeringsanslag till Uddevallavarvet aktiebolag — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av frågan om ett statligt övertagande i sin helhet av Uddevallavarvet aktiebolag och en utbyggnad av detta enligt i motionen anförda synpunkter.

Beträffande motiveringarna till ifrågakvarande motionsyrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 886, II: 883, II: 885 och II: 884.

Utskottet. Såsom av statsrådsprotokollet framgår har verksamheten vid Uddevallavarvet aktiebolag sedan år 1958 varit beroende av finansieringsstöd från staten. Nämnda år bemyndigades fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av högst 30 milj. kr. för krediter till företaget. 1963 års riksdag godkände ett avtal med Eriksbergs mekaniska verkstads aktiebolag om samarbete med staten i fråga om Uddevallavarvet, varvid aktieinnehavet delades lika mellan staten och Eriksberg. Avtalet gäller t. o. m. utgången av 1972, då Eriksberg kan begära att staten inlöser dess aktier i Uddevallavarvet. 1963 iklädde sig staten också garanti till varvet på 130 milj. kr. i samband med en ekonomisk garanti till hela den svenska varvsindustrin. 1965 års riksdag beslöt bevilja Uddevallavarvet ett ytterligare kapitaltillskott på 40 milj. kr. samtidigt som staten iklädde sig ytterligare garanti till den svenska varvsindustrin. Slutligen föreslås i den nu föreliggande propositionen att på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett investeringsanslag av 75 milj. kr. för

ytterligare kapitaltillskott till Uddevallavarvet på samma villkor som i fråga om 1965 års tillskott. Frågan om finansiellt stöd till Uddevallavarvet föreligger sålunda nu för fjärde gången.

Chefen för finansdepartementet framhåller i statsrådsprotokollet att varvsrörelsen i Uddevalla inte kan fortsätta i nuvarande omfattning om verksamheten under överskådlig tid måste drivas med stora förluster som kräver ständiga kapitaltillskott. Även om man utgår från att vissa särskilt angivna förluster av speciellt slag kan undvikas i fortsättningen måste man enligt departementschefen räkna med att en fortsatt fartygsproduktion under den varvskonjunktur som f. n. råder medför mycket stora årliga förluster för Uddevallavarvet. Det framstår därför som ofrånkomligt att man begränsar produktionen av fartyg vid varvet. Enligt departementschefen avser företagsledningen att inom de närmaste åren nedbringa produktionen och förbättra driftresultatet, bl. a. genom att koncentrera verksamheten inom varvet. Detta medför en reduktion av antalet anställda. Friställande av arbetskraft har förutsatts ske på sådant sätt och i sådan takt att sysselsättningsvärigheter inte uppkommer. Begränsningen av varvsdriften har antagits kunna tidsmässigt ske så att en tillfredsställande lösning av sysselsättningsproblemen för de anställda kan uppnås.

Utskottets vederbörande avdelning har — liksom vid tidigare tillfällen då ifrågavarande spörsmål varit under behandling — tagit kontakt med företrädare för varvsindustrin, varvsledningen, Uddevalla stad och arbetsmarknadsstyrelsen i syfte att få en någorlunda allsidig belysning av frågan från olika utgångspunkter. Härvid har bl. a. anförts, att varvet har möjlighet att bygga fartyg av olika slag men med huvudinriktning på handelsfartyg, att rikligt markutrymme står till buds för varvets behov, att läget vid Byfjorden är från olika synpunkter gynnsamt för belägenheten av ett storvarv, att varvet har yrkeskunnig personal med god fond av erfarenhet, att verksamheten vid varvet är av största betydelse för såväl Uddevalla som kringliggande landsbygd, att en nedskärning av verksamheten vid varvet måste kompenseras av annan industriell verksamhet samt att goda förutsättningar anses föreligga att till uddevallaområdet lokalisera företag inom verkstadsindustrin.

Mot bakgrunden av vad som i olika sammanhang förekommit i fråga om finansiellt stöd till Uddevallavarvet inställer sig helt naturligt i första hand frågan om inte varvet borde läggas ned. Denna fråga finner utskottet inte kunna för närvarande entydigt besvaras utan böra tills vidare hållas öppen. Enligt vad av statsrådsprotokollet framgår förutsätts det nu föreslagna kapitaltillskottet kunna trygga sysselsättningen vid varvet under ytterligare två år. Frågan om Uddevallavarvets framtid har med utgångspunkt härifrån avsetts skola på nytt underställas riksdagens prövning senast år 1969. Bedömningen av frågan om varvets vara eller icke vara bör således anstå till dess och, såsom i statsrådsprotokollet anförts, ske utifrån den uppfattning

man då har om den framtida varvskonjunkturen och resultatet av ansträngningarna att tillföra uddevallaorten nya arbetsmöjligheter.

I motionerna I: 708 och II: 886 yrkas bl. a. att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa att förslag om Uddevallavarvets fortsatta drift snarast föreläggs riksdagen. Med hänsyn till departementschefens nyss återgivna uttalande om att detta avsetts skola ske senast om två år anser utskottet någon riksdagens åtgärd av angivna innebörd inte påkallad.

Beträffande Kungl. Maj:ts nu aktuella förslag om ett kapitaltillskott på 75 milj. kr. till Uddevallavarvet har inte i motionsväg framställts något yrkande av annan innebörd. Ej heller för egen del har utskottet funnit skäl förorda avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet får därför tillstyrka detsamma under de förutsättningar som anges i statsrådsprotokollet.

I motionerna I: 709 och II: 883 yrkas bl. a. att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t senast till våren nästa år förelägger riksdagen resultatet av en företagsekonomisk och allmänekonomisk undersökning rörande förutsättningarna för driften vid Uddevallavarvet och vidtar lokaliseringpolitiska åtgärder för att öka arbetsmöjligheterna inom området. I motionerna I: 710 och II: 885 samt I: 708 och II: 886 framställs yrkanden av delvis samma innebörd. Utskottet vill i anledning härav framhålla att det förslag rörande Uddevallavarvets framtid, som enligt vad ovan sagts avses skola föreläggas riksdagen senast år 1969, torde förutsätta en grundlig och allsidig utredning från såväl företagsekonomiska som lokaliseringpolitiska och andra aktuella utgångspunkter. En dylik skyndsamt bedriven utredning bör bl. a. bidra till att skingra nuvarande ovisshet rörande varvets framtid, en omständighet som är av betydelse inte minst ur de anställdas synpunkt. Det får anses självfallet att en blivande utredning bedrivs i nära samarbete med olika av frågan berörda intressenter, i främsta rummet varvsledningen, arbetsmarknadsverket och berörda kommuner. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av de nyssnämnda motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet här anfört. Härmed torde de i motionerna framförda önskemålen, såvitt nu är i fråga, bli tillgodosedda.

I motionerna I: 710 och II: 885 yrkas bl. a. att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t i syfte att genom lokaliseringpolitiska insatser tillföra uddevallaorten nya arbetsmöjligheter måtte inordna Uddevalla kommunblock samt närmast angränsande block i norra stödområdet i enlighet med vad i motionerna anförts. Utskottet vill i anledning av detta yrkande erinra om att norra stödområdets gränser fastställdes av 1964 års riksdag i enlighet med förslag i propositionen nr 185. I sitt av riksdagen i denna del godkända utlåtande nr 48 uttalade bankoutskottet, under betonande av de föreslagna lokaliseringsåtgärdernas karaktär av försöksverksamhet, att utskottet fann naturligt att man särskilt sökte följa utveck-

lingstendenserna i de områden som gränsade till norra stödområdet. Enligt utskottets mening borde Kungl. Maj:t under försöksperioden äga att företa mindre förändringar av nämnda stödområdes gränser i den mån sådana visade sig påkallade. Utöver denna erinran om vad bankoutskottet anförde år 1964 anser sig statsutskottet inte böra ingå på en saktidiskussion av frågan om norra stödområdets gränser i enlighet med motionsyrkandet. Utskottet kan därför inte tillstyrka detsamma. I anledning av vad i motionerna anförts vill utskottet emellertid framhålla, att effektiva insatser bör ske i syfte att bereda annan sysselsättning åt anställda som kan bli friställda i samband med inskränkning av verksamheten vid Uddevallavarvet. Härvid bör förutsättas att de lokaliseringpolitiska medlen med kraft sätts in i Uddevalla och angränsande kommuner för att lösa sysselsättningsfrågorna i detta område. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet här anför.

I motionen II: 884 yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning av frågan om ett statligt övertagande i sin helhet av Uddevallavarvet och en utbyggnad av detta enligt i motionen anförda synpunkter. Utskottet finner sig inte böra tillstyrka berörda yrkande.

Vad utskottet hittills anför har avsett frågan om ekonomiskt stöd till Uddevallavarvet och därmed direkt sammanhängande frågor. I statsrådsprotokollet berörs emellertid också frågan om förhållandena inom den svenska varvsindustrin i allmänhet. Detta sammanhänger med att från den samlade varvsindustrin yrkats på ytterligare finansieringshjälp för att varven skall kunna hävda sig i den internationella konkurrensen. Redan i 1965 års proposition framhölls att kontrakten ofta hade tecknats till priser som låg under lönsamhetsgränsen och i förening med mycket betungande kreditåtaganden. Alltjämt stödde olika länder den egna varvsindustrin och tendenserna pekade snarast på ökade subventioner. Vad sålunda anförts för ett par år sedan torde i allt väsentligt alltjämt äga giltighet. Frågan om ytterligare finansieringshjälp åt de svenska varven har emellertid inte föranlett något slutligt ståndpunktstagande i den nu föreliggande propositionen.

I vissa av de väckta motionerna berörs denna mera allmänna aspekt på de svenska varvens finansiella situation. I motionerna I: 709 och II: 883 yrkas sålunda att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att Sveriges regering tillsammans med regeringarna i andra intresserade länder tar initiativ till en internationell överenskommelse i syfte att avveckla subventionspolitiken på varvsindustrins område och därigenom normalisera konkurrensförhållandena inom skeppsvarven. I motionerna I: 708 och II: 886 yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att initiativ tas för att på det internationella planet söka få avtal om begränsning av subventioner till varvsindustrin. I det förstnämnda motionsparet yrkas dessutom att i avvaktan

på avveckling av subventionspolitiken åtgärder vidtas för en statlig upplåning i utlandet i syfte att möjliggöra att kapital ställs till den svenska varvsindustrins förfogande för kreditgivning till beställare till räntesatser på i stort sett samma nivå som den internationellt gängse.

Enligt vad utskottet erfarit har inom OECD bildats en särskild arbetsgrupp för behandling av varvsindustrifrågor mellan OECD-länderna. I denna arbetsgrupp är vårt land representerat genom chefen för vår delegation hos OECD. Överläggningar inom gruppen har redan ägt rum vid flera tillfällen och avses skola fortsättas. Då utskottet förutsätter att de i de nyssnämnda motionerna upptagna spörsmålen avseende den nuvarande subventionspolitiken behandlas inom ramen för de redan igångsatta överläggningarna anser utskottet inte i nuvarande läge påkallat att riksdagen gör särskild framställning till Kungl. Maj:t i enlighet med motionsyrkandena. Utskottet begränsar sig därför till att föreslå att riksdagen, i anledning av motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet här anfört. Beträffande det i motionerna I: 709 och II: 883 framförda yrkandet rörande åtgärder för en statlig upplåning i utlandet i avvaktan på avveckling av subventionspolitiken vill utskottet framhålla att denna fråga inte synes böra prövas i detta sammanhang. Utskottet förutsätter emellertid att Kungl. Maj:t följer detta spörsmål med uppmärksamhet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

1. att riksdagen må för *Tillskott till Uddevallavarvet aktiebolag* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67 på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 75 000 000 kr.;

2. att motionerna I: 708 och II: 886, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om förslag om Uddevallavarvets fortsatta drift, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

3. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 708 och II: 886, I: 709 och II: 883 samt I: 710 och II: 885, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört rörande företagsekonomisk utredning beträffande Uddevallavarvet;

4. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 710 och II: 885, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört rörande lokaliseringspolitiska insatser inom uddevallaorten;

5. att motionen II: 884 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

6. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 708 och II: 886 samt I: 709 och II: 883, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört rörande avveckling av subventionspolitiken på varvsindustrins område;

7. att motionerna I: 709 och II: 883, såvitt de avser statlig upplåning i utlandet, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 april 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Gillström, Virgin, Axel Andersson, Ivar Johansson, Svensson, Kaijser, Harry Carlsson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Mårtensson, Bertil Petersson, Herbert Larsson, Nils Theodor Larsson och Wallmark; samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Blidfors, Eliasson i Sundborn, fru Lewén-Eliasson, herrar Turesson, Gustafsson i Skellefteå, Lindholm, Alemyr, Nelander, Fagerlund, Svanberg, Sjönell, Westberg och Gustavsson i Ängelholm.